

ANC

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

LA RECUPERACIÓ, EL TRACTAMENT I LA DIFUSIÓ DEL PATRIMONI DOCUMENTAL DEL MOVIMENT JUVENIL CATALÀ

Els fons juvenils de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Des de l'any 1999 la Secretaria General de la Joventut del Departament de la Presidència ha destinat cada any dos tècnics arxiviers a l'ANC, contractats a càrrec dels plans d'ocupació, que han fet la descripció dels fons documentals produïts per entitats juvenils conservats en l'arxiu. Aquests fons són realment rellevants per al coneixement del que ha estat la participació dels joves en la història recent de Catalunya i la realització del seu inventari era una tasca pendent i necessària.

Sobresurten en primer lloc els fons de l'Escoltisme Català, ingressats a l'ANC en fases successives. Durant l'any 1992, com a resultat del projecte de recuperació fet per Genís Samper per encàrrec de la Federació Catalana de l'Escoltisme, van entrar els fons de diverses branques del moviment escolta confessional: Germanor de Minyons de Muntanya (1927-1974), Germanor de Noies Guies (1930-1947), Boy Scouts de Catalunya (1933-1974), Minyons Escoltes de Catalunya (1956-1975), Guies Sant Jordi (1962-1975) i Minyons Escoltes-Guies Sant Jordi (fundat el 1975). Poc després va tenir lloc la cessió de l'arxiu personal de Jordi Bonet Armengol referida a la participació d'aquest dirigent escolta en els organismes internacionals de l'Escoltisme Catòlic. Així mateix, entre els anys 1998 i 2001 ingressaren els arxius de Noies i Nois Escoltes (NINE), cedit pel matrimoni Antoni Serra i Montserrat Jaques. La cessió del NINE obria els fons de l'escoltisme de l'ANC a les branques no confessionals.

A banda de la tradició escolta, l'ANC ha aplegat també els fons de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC) i del moviment de Joves Cristians de Barris Obrers i Ambients Populars (JOBAC). El primer d'aquests fons conté documentació del moviment estudiantil sota el règim fran-

Inundacions de setembre de 1962 al Vallès. Col·laboració de la Delegació Diocesana d'Escoltisme, 1962. Fotògraf: autor desconegut. ANC. Fons Minyons Escoltes

Editorial

SUMARI

Editorial

La recuperació, el tractament i la difusió del patrimoni documental del moviment juvenil català, **1**

Temes

- Els expedients de mines del districte miner de Barcelona, **3**
- La recuperació del fons del Banc de Barcelona, **5**
- La lloc WEB de l'Arxiu Nacional de Catalunya, **7**
- El catàleg del fons Partit Socialista Unificat de Catalunya, període de la guerra civil i la clandestinitat (1936-1977), **8**

Noticiari

- Barcelona, memòria des del cel, **10**
- El fons del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, **10**
- La còpia del llibre de registre per a ús del Mosso d'Esquadre Joan Casanovas i Bofill, **11**
- El fons fotogràfic de Joan Tous i Casals, **11**
- Digitalització del fons fotogràfics, **12**
- La documentació de la «Comissió per a l'estudi d'un règim especial per a les quatre províncies catalanes», cedida per J. Salat i Tarrats, **12**

Ingressos, 13

L'ANC a la premsa, 14

Agenda, 15

Edita	Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura
Direcció	Josep M. Sans i Travé
Redacció	Francesc Balada, Josep Fernández, Àngels Bernal, Imma Navarro, Carles Figuerola
Impress a	Printing S. L. Súrria
Tiratge	1.500 exemplars
ISSN	en tràmit
Dip. Legal	B.27.802-2002

quista entre 1937 i 1972, i el segon reuneix la documentació d'aquell moviment educatiu d'Església en els anys setanta i vuitanta. Recentment, l'ANC ha ingressat l'arxiu del Servei d'Informació i Promoció Juvenil (SIPAJ), que va ser actiu a Catalunya en els darrers anys del franquisme i primers de la transició. Aquest darrer fons és l'únic que encara no disposa de cap instrument de descripció.

El programa triennal de conservació i difusió dels arxius de les entitats juvenils de Catalunya

La presa de consciència de la importància dels fons documentals d'àmbit juvenil i els bons resultats del programa de descripció realitzat per l'ANC amb la col·laboració de la Secretaria General de la Joventut són el punt de partida de l'ambiciós conveni signat el 15 de juliol del 2002 entre les dues institucions esmentades i el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC). L'objectiu bàsic del conveni és l'establiment d'un marc de col·laboració estable perquè les entitats juvenils catalanes prenguin consciència de la importància dels seus propis fons documentals i de la necessitat de preservar-los per a la investigació i l'estudi.

El conveni parteix de la convicció que el coneixement del que ha estat el moviment juvenil de Catalunya requereix la conservació, no tan sols de la documentació de les administracions públiques competents sobre la matèria, sinó també dels arxius de les pròpies entitats protagonistes. La conservació i obertura dels arxius juvenils constitueix, altrament, un imperatiu de la legislació vigent, que integra dins del patrimoni documental català els fons produïts per persones jurídiques de més

de quaranta anys d'antiguitat (article 19.2 de la Llei del patrimoni cultural català). La llarga tradició associativa en el món juvenil, molt important ja al començament del segle XX, obliga els responsables del patrimoni documental a establir programes de conservació, recuperació i accés, que tinguin en compte les característiques específiques d'aquest tipus d'associacions. Mentre que algunes d'aquestes associacions —el cas paradigmàtic seria l'Escoltisme— tenen una tradició gairebé secular i han gaudit d'estructures que han assegurat la continuïtat i preservació dels arxius, moltes altres entitats juvenils han tingut una història més efímera, no han arribat mai a organitzar un arxiu i els seus documents

s'han acabat disgregant i han desaparegut.

El projecte s'adreça als arxius dels òrgans centrals dels moviments i entitats juvenils d'àmbit català. D'aquí que el Consell Nacional de la Joventut (CNJC), com a plataforma no governamental que aplega les principals entitats juvenils d'àmbit nacional i els consells territorials de joventuts, sigui l'organisme adient per a fer d'interlocutor entre l'administració i les associacions privades. El CNJC es va constituir l'any 1979 a partir de la Taula de Joves de Catalunya creada el 1976. En forma part com a membres de ple dret les entitats formades per joves amb base associativa que s'estén per tot el territori català, les federacions o organismes coordinadors d'un mínim de tres moviments juvenils i les seccions juvenils d'entitats professionals, acadèmiques, sindicals, polítiques i esportives. La XXIV Assemblea General del CNJC (Sitges, març de 2002) aprovà una resolució que reconeixia la importància històrica i cultural del patrimoni documental del moviment associatiu de Catalunya, instava les entitats membres a emprendre mesures eficaces de protecció i difusió d'aquest patrimoni i, donant exemple, autoritzava la cessió de l'arxiu del CNJC del període 1979-1999 a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

El conveni signat el juliol del mateix any estableix, en la seva clàusula primera, l'ingrés a l'ANC de l'arxiu del CNJC (1979-1999) anteriorment esmentat i de la col·lecció de documents i publicacions editades per entitats juvenils recopilades per la Secretaria General de la Joventut des de la seva creació l'any 1980. Aquest doble ingrés consolida definitivament la secció de fons juvenils o relacionats amb el moviment juvenil de l'ANC i el converteix en un centre de referència per al seu

estudi. De cara a les entitats juvenils privades, la clàusula segona del conveni crea un marc de col·laboració entre les entitats signatàries amb la doble finalitat: de promoure la cessió dels arxius històrics de les entitats a l'Arxiu Nacional de Catalunya o al centre d'arxiu públic que correspongui, segons decideixi la mateixa entitat, i de donar suport tècnic i recursos humans i materials perquè les mateixes entitats puguin organitzar els seus propis arxius de gestió. Es tracta, en definitiva, d'alliberar les entitats de la càrrega de conservar i ordenar la documentació històrica, promovent l'ingrés d'aquesta en un centre públic, i d'adreçar els esforços vers l'establiment d'un mínim sistema de gestió que sigui útil per al funcionament de les entitats i que permeti en el futur que els arxius arribin ordenats als centres de dipòsit.

El conveni té una preocupació especial per promoure i garantir l'accés a la documentació, salvant les restriccions que estableixi la legislació per als documents que contenen dades de tipus personal, i per la salvaguarda dels drets de cada entitat, donat que preveu que els ingressos es facin preferentment a títol de dipòsit. Una clàusula final estableix que la vigència del conveni sigui de tres anys prorrogables.

Amb aquest conveni l'Administració catalana, i en particular l'ANC, intenta superar la funció de receptora passiva de documentació privada per fer polítiques actives de preservació i recuperació. Els reptes que les institucions signatàries han assumit per als propers tres anys són veritablement notables i difícils d'assolir sense una preocupació i seguiment constants. Cal, en primer lloc, que les entitats representades en el CNJC s'adonin de la importància dels seus arxius i de la necessitat d'ordenar-los i cedir-los per a l'estudi i la investigació. Això, naturalment, no es farà sense les orientacions tècniques que ha d'oferir l'ANC, a partir de les directrius establertes pel Servei d'Arxius, i sense la disponibilitat de recursos humans. En aquest darrer apartat resulta fonamental la implicació de la Secretaria General de la Joventut perquè, a través del Pla de Joventut a Catalunya, aquesta Secretaria pugui enviar a les associacions tècnics preparats que les assessorin en els treballs de tractament documental.

Temes

ELS EXPEDIENTS DE MINES DEL DISTRICTE MINER DE BARCELONA

El mes de desembre del 2002 l'Arxiu Central del nou Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme va transferir a l'ANC la sèrie documental

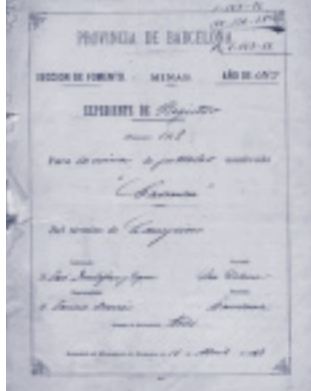
denominada *Expedients de concessió d'explotació de mines*. En concret es tracta d'expedients generats entre 1864 i 1939, tancats per caducitat de la concessió minera, que constitueixen el fons *Prefectura del Districte Miner de Barcelona*.

El nombre d'expedients ingressats és de 2.168, que ocupen 14,8 metres lineals. L'Arxiu Central d'Indústria ha fet la catalogació en base de dades i ara la descripció és en curs de migrar a l'aplicació informàtica de l'ANC, perquè es pugui consultar informàticament, tant a sala de consulta com a través d'Internet. Atès que es tracta d'expedients resolts i de documents produïts fa més de cinquanta anys, tota la documentació és de lliure accés.

La Prefectura del Districte Miner de Barcelona va ser el darrer productor dels expedients. Abans, però, ho va ser la Secció de Foment del Govern Civil de Barcelona.

Els expedients iniciats entre els anys 1864 i 1893 són els que va generar la Secció de Foment del Govern Civil de Barcelona. En aquella època, alguns serveis de l'Administració perifèrica de l'Estat, entre d'altres, el Servei de Mines del Ministeri de Foment, depenien administrativament dels governs civils. Segons la legislació minera (Llei de 6 de juny i Reglament de 5 d'octubre de 1859 de mines, reformats respectivament el 4 de març i el 24 de juny de 1868), el governador civil resolvia, per delegació del Ministeri de Foment, els expedients tramitats i instruïts pels enginyers del cos facultatiu d'enginyers de mines, adscrits administrativament a la Secció de Foment del Govern Civil. D'altra banda, tècnicament els enginyers estaven sota l'autoritat de l'enginyer en cap del Districte Miner i depenien del Ministeri de Foment. Aquesta situació dura fins l'any 1893, quan la Llei de pressupostos de 5 d'agost, ratificada pel Reial decret de 14 d'agost del mateix any, suprimeix l'esmentada Secció de Foment del Govern Civil.

Els expedients iniciats entre 1893 i 1939 són els generats per la Prefectura del Districte Miner de Barcelona. La Prefectura va ser creada i regulada pel Reglament Orgànic del Cos Facultatiu d'Enginyers de Mines de l'1 de febrer de 1865. L'enginyer en cap de Districte Miner era el responsable de la unitat. Enginyers del cos facultatiu, ajudants i subalterns, constituïen el personal adscrit a la Prefectura. Malgrat la major autonomia administrativa de la Prefectura en relació amb l'anterior Secció de Foment, la doble dependència continuava existint: orgànica en relació al Govern Civil i tècnica en relació amb el ministeri competent en la matèria.

Expedient de la mina de petroli Carmen, 1867.
ANC. Fons Prefectura del Districte Miner de Barcelona.

Els canvis de règim polític, que sovint impliquen canvis en el llenguatge, i les reestructuracions dels governs d'aquesta segona època faran que tècnicament la Prefectura vagi canviant de dependència. Així, entre 1893 i 1931 va dependre del Ministeri de Foment; primer, de la Direcció General d'Agricultura, Indústria i Comerç (1893-1928), i després, de la Direcció General de Mines i Combustibles (1928-1931). Amb l'adveniment de la II República, l'any 1931 la Prefectura passa a dependre, sempre a través de la Direcció General de Mines i Combustibles, del Ministeri d'Agricultura, Indústria i Comerç, i a partir de 1933 del Ministeri d'Indústria i Comerç, i les competències d'agricultura van quedar en un ministeri diferent.

El nou règim republicà i el restabliment de la Generalitat de Catalunya van propiciar un canvi en l'estructura administrativa, que es va adaptar a la nova situació derivada del reconeixement de l'autonomia catalana. Així el 1934, per decret de la Presidència del Consell de Ministres de 4 de gener, varen ser suprimits a Catalunya els governadors civils. A partir de llavors, la Prefectura del Districte Miner assumí les funcions resolutives de l'ordenació minera que fins aleshores havia exercit el governador civil i, en conseqüència, passà a dependre del ministeri corresponent, tant orgànicament com funcional.

Segons l'Estatut de Catalunya i per acord de la Comissió Mixta de traspassos de 29 de maig de 1934, corresponia a la Generalitat de Catalunya executar la legislació de l'Estat en matèria de mines. Tanmateix, els esdeveniments polítics posteriors no van permetre que aquests traspassos es fessin efectius. La suspensió de l'autonomia arran dels Fets d'Octubre de 1934 i l'esclat de la Guerra Civil, el juliol de 1936, van fer que la Generalitat no assumís les competències. L'any 1939, la fi de la guerra va portar la supressió de l'autonomia i el restabliment d'una situació similar a l'anterior a 1931, és a dir, la Prefectura del Districte Miner tornà a dependre orgànicament del governador civil i tècnicament del ministeri corresponent.

A través dels expedients de mines podem veure la diversitat de recursos miners existents a la demarcació de Barcelona. Entre d'altres, el carbó, el ferro, el coure, el plom, el lignit, el petroli i el grafit són els minerals que constitueixen aquest patrimoni miner.

Pel que fa als tipus de documents que integren els expedients, val a dir que la sèrie és molt homogènia, excepte algunes diferències de detall. La causa cal trobar-la en el caràcter regulat de la tramitació. El reglament d'execució de la Llei de mines de 1868 i la Reial Ordre del 25 de setembre de 1893 fixen el procediment i la documentació que ha de figurar als expedients.

Així, doncs, a cada expedient s'hi trobarà la documentació següent:

1. Sol·licitud de concessió i expedició del títol de propietat, signat pel sol·licitant que podia ser una persona física o jurídica coneguda com *registrador*.
2. Admissió de la sol·licitud, que no era definitiva fins que el sol·licitant no lliurava el 95% del dipòsit efectiu a la dele-

gació d'hisenda, del qual ja havia avançat un 5% en la data de presentació de la sol·licitud.

3. Ofici de notificació del decret del governador civil admetent la sol·licitud i manament de publicitat al butlletí oficial de la província, als edictes de l'ajuntament del terme municipal on radicava la mina, i al taulell d'anuncis del mateix govern civil.
4. Text on es reproduïa íntegrament el contingut de la sol·licitud, per a la seva difusió a efectes de coneixement públic, amb la finalitat que els possibles afectats per la sol·licitud de concessió poguessin formular les oposicions en defensa dels seus legítims interessos.
5. Decret del governador civil ordenant als enginyers del Districte Miner que comprovessin *in situ* les dades del perímetre de la mina que figuraven a la sol·licitud, actuació coneguda amb el nom de *demarcació*.
6. Acta de demarcació, a través de la qual els enginyers del Districte Miner executaven l'ordre del governador civil de comprovar i validar les dades de la mina. A l'acta, es feien constar les actuacions realitzades per l'enginyer i el seu ajudant i s'inclouïa un plànol del perímetre de la mina. L'acta era validada per l'enginyer en cap del Districte Miner que proposava al governador civil l'atorgament de la concessió.
7. Decret resolent la concessió i expedició del títol de propietat, on eren fixades les condicions que havia de complir el propietari de la mina.
8. Decret resolent la caducitat de la concessió de la mina i la declaració de terreny franc.

I, segons els casos, també es pot trobar altra documentació com escrits d'oposició a la concessió de la mina, informes dels enginyers de mines, dictàmens del Consell Provincial o de la Comissió Provincial de la Diputació de Barcelona sobre les oposicions presentades a la concessió, reials ordres de la direcció general del Ministeri de Foment, escriptures de cessió de drets de propietat, d'atorgament de poder, de constitució de societats mercantils, entre d'altres.

Habitualment, el decret de caducitat dictat per l'autoritat competent, bé per incompliment per part del propietari de les obligacions derivades de la concessió i consignades en el títol de propietat, bé per renúncia escrita del mateix propietari a la concessió, és el document que tanca l'expedient. Però, a vegades, la causa de tancament de l'expedient pot ser que el propi sol·licitant desestimi continuar la tramitació de la concessió.

Els expedients es caracteritzen perquè són molt homogenis en el tipus de documents que contenen i en el procediment seguit durant la tramitació de la concessió minera. Això, a més de permetre la recerca puntual d'una mina en concret, facilita tant l'anàlisi de dades de totes les mines que es dediquen a extreure un mateix tipus de mineral, com l'estudi estadístic de les mines en general.

En aquest darrer sentit, volem alertar que per estudiar les mines de la demarcació de Barcelona existents entre 1864 i

1939, cal consultar els expedients que han ingressat a l'ANC i comprovar que entre la documentació que resta a l'Arxiu Central d'Indústria no hi ha cap mina caducada després de 1939 o, fins i tot, actualment en funcionament, amb data d'atorgament de la concessió anterior a 1939.

Del contingut dels expedients es pot extreure el grau d'iniciativa privada en l'explotació minera, el volum anual de sol·licituds, l'àmbit geogràfic, els diferents tipus de mines existents o els conflictes d'interessos generats, sia per qüestions referents a l'aprofitament d'aigües subterrànies, sia per la propietat de la superfície del terreny on s'ubicava la mina que es volia explotar.

Pel que fa a la tipologia dels documents que formen l'expedient, destaquen els plànols de designació i, sobretot, els de demarcació. Aquests plànols són un testimoni gràfic excepcional de l'enginyeria minera i de les tècniques planimètriques de la segona meitat del segle XIX i del primer terç del segle XX.

Finalment, l'abast cronològic dels expedients de mines ingressats a l'ANC coincideix amb el context històric en el qual es desenvolupa l'estat liberal: la monarquia d'Isabel II i la d'Amadeu de Savoia, la I República, la Restauració borbònica, la Dictadura de Primo de Rivera i la II República. Un període convuls caracteritzat per la conflictivitat política i social, per l'evolució econòmica, alternant etapes de crisi i de reactivació, i pel desenvolupament de la industrialització, entre la qual es trobava el sector extractiu a la demarcació de Barcelona.

Pel seu valor informatiu, els expedients de mines són font per a l'estudi del desenvolupament de la mineria, però també de les transformacions del territori, de les conseqüències per al medi ambient, de la conflictivitat social, dels sectors socioeconòmics existents i del desenvolupament industrial a Catalunya.

Marc-Aureli Berenguer

LA RECUPERACIÓ DEL FONS DEL BANC DE BARCELONA

El passat 25 de novembre es va fer el lliurament oficial a la Generalitat, a títol de donació, de l'arxiu històric del Banc de Barcelona realitzat pel senyor Emilio Botín, president del Banco Santander Central Hispano. L'acte culminava la tasca de localització i recuperació d'una documentació que fins aquell moment s'havia donat per perduda i que s'ha pogut recuperar gràcies a les investigacions realitzades per Iolanda Blasco i altres investigadors del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona. L'Arxiu Nacional de Catalunya i l'empresa Dos Punts van fer la identificació i una primera descripció del fons *in situ* per tal de conèixer l'abast i la importància del material, i d'aquesta manera ha estat possible ingressar una documentació que aquesta primera anàlisi permet qualificar d'excepcional per la seva importància històrica.

Una història accidentada

El Banc de Barcelona fou creat l'any 1844 per un decret de la reina Isabel II que donava resposta a les diverses peticions realitzades des de Catalunya al govern des de 1842. En un moment de creació de noves institucions per afrontar el fenomen

de la naixent industrialització, que estava transformant el país, els sectors més dinàmics de la naixent classe empresarial sentien la necessitat de disposar d'un banc com a eina fonamental de desenvolupament. I d'entre aquests sectors capdavaners va sorgir la figura de Manuel Girona i Agraful (Tàrraga 1818 – Barcelona 1905) que, només amb 26 anys, fou el capdavanter la nova entitat.

El banc fou creat com a entitat d'àmbit provincial i amb la prerrogativa d'emetre paper moneda, facultat que havia estat, fins llavors, reservada als bancs madrilenys de San Fernando i d'Isabel II. El seus impulsors pretenien que Barcelona disposés en abundància d'aquest mitjà de pagament que facilitava el moviment financer. Juntament amb el descompte i el crèdit, els tres elements havien de donar suport financer i liquiditat a les activitats comercials que es desenvolupaven. El banc, tanmateix, no preveia la seva participació en el finançament de la naixent indústria, determinació que marcà la seva actuació al llarg del temps i que féu que l'entitat fos considerada com a conservadora, amb poc esperit d'empresa i poc donada als riscos.

El capital inicial fou de 5 milions de pessetes aportat pels accionistes, malgrat que aquests només en desemborsaren un 20 %. La resta es considerà com a reserves que s'havien d'utilitzar únicament en situacions de crisi. El banc començà a treballar amb 1.250.000 pessetes de fons propi, i a partir d'aquesta quantitat operava amb els ingressos resultants de la posada en circulació del paper moneda i dels dipòsits aportats pels clients a través de comptes corrents. La situació només es veié alterada amb la supressió del privilegi d'emissió de paper moneda i el seu monopoli pel Banc d'Espanya a partir de l'any 1874.

Malgrat la desaparició d'aquesta font d'ingressos, el banc continuà amb la seva filosofia, basada en l'activitat comercial sense riscos industrials. Aquesta gestió conservadora li va permetre afrontar amb èxit les diverses crisis financeres i industrials que es produïren al llarg del segle XIX i adquirir la consideració com a entitat sòlida i solvent. L'augment dels dipòsits obtinguts portaren el banc a acumular un excés de diner inactiu. De fet, el banc participà escassament en els nous sectors de l'electricitat i el petroli, que estaven en la base de l'anomenada segona revolució industrial. No fou fins a l'esclat de la I Guerra Mundial, amb els grans negocis que es realitzaren per abastar els països combatents, que el Banc de Barcelona

Façana del Banc de Barcelona, [1894]. Fototípia Henrich i C^o.
Suc. De Ramírez i C^o. ANC. Fons Banc de Barcelona

començà una àmplia activitat inversora basada en la compra de les grans quantitats de diner estranger que entraven al país i en la inversió en alguns dels negocis que nasqueren en aquells anys de creixement.

Una gran part d'aquestes inversions, bàsicament crèdits, es feren sobre la garantia de mercaderies, altres consistiren en la compra de deute públic i en l'especulació de divises estrangeres. Amb la crisi industrial i financera posterior a la I Guerra Mundial, quan els països europeus deixaren de ser un mercat rendible i el valor de les seves monedes respecte de la pesseta es debilità, el banc començà a tenir problemes de liquiditat. A més, l'any 1920 adquirí la majoria d'accions del Banc de Préstecs i Descomptes i la Societat de Crèdit Mercantil. El conjunt d'aquestes circumstàncies desencadenà una crisi de confiança en la capacitat de l'entitat per afrontar els nous compromisos, que es manifestà en la retirada de fons d'una bona part dels dipositants i la suspensió provisional de les operacions. Finalment la situació obligà a la presentació del corresponent expedient de suspensió de pagaments, una decisió polèmica que donà lloc a un llarg procés de liquidació que es realitzà a través de la creació del Banc Comercial de Barcelona, l'any 1924.

La recuperació del fons documental

El procés de concentració bancària viscut a l'Estat espanyol va portar que la documentació del Banc de Barcelona fos afeïda als arxius de les entitats que, d'alguna manera, el succeïren. El 1932 el Banc Comercial de Barcelona fou absorbit pel

Banco Hispano Colonial i el 1950 aquest s'integrà en el Banco Central, i donà lloc al Banco Central Hispano. Aquest darrer es fusionà l'any 2000 amb el Banco de Santander i donà pas a la creació de l'actual grup Banco Santander Central Hispano (BSCH). La integració de totes aquestes entitats i l'acumulació de la documentació en diferents dependències i magatzems provocaren l'oblit de la documentació del Banc de Barcelona. Quan l'any 1978 Francesc Cabana publicà la història de l'entitat financera, l'arxiu es donava per perdut i hagué de basar el seu treball en la informació continguda en les memòries anuals.

L'arxiu de l'antic Banc de Barcelona, conservat en diversos locals de Catalunya, existia només en la memòria d'alguns vells treballadors. No va ser identificat com a tal fins al moment que els investigadors del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona van obtenir el permís per accedir a una sèrie de documentació qualificada com *papeles viejos* que es guardaven en les naus d'un polígon industrial d'Esplugues de Llobregat. Gràcies a la seva intervenció, la documentació va ser traslladada a unes oficines del BSCH on l'Arxiu Nacional va poder fer la identificació i un primer tractament del fons que han permès conèixer l'abast i la importància del material recuperat. El volum i el contingut del fons són els següents:

Documentació pròpia del banc

- Llibres d'actes de Direcció. 66 volums. 1844-1920
- Llibres d'actes de la Junta de Govern. 56 volums. 1845-1923
- Llibres d'actes de la Junta d'Accionistes. 6 volums. 1845-1919
- Memòries. 1846-1919
- Accions i matrius d'accions

Documentació del procés de liquidació

- Llibres d'Actes de la Comissió Permanent de la Junta de Govern. 2 volums. 1922-1923
- Bons de realització.
- Registres de bons de realització.
- Esborranys de diari. 1921-1924
- Memòries del banc en liquidació. 1924-1929
- Documentació de crèdits cancel·lats i liquidats. 1924-1929
- Paquets de talons pagats.
- Documentació de pagaments de crèdits i amortització de bons de realització. 1924-1929
- Llibres d'actes de la Junta General de la Comunitat de Tenidors de Bons de Realització. 3 volums. 1925-1935
- Expedients de suspensió de pagaments del Banc de Barcelona. 8 volums
- Inventaris d'actiu i passiu
- Llibres de creditors.

La recuperació de l'arxiu ha d'obrir noves perspectives en el coneixement de la principal institució financera catalana fins a

principis del segle xx. Els llibres d'actes dels òrgans de govern han de permetre entendre les claus de la seva trajectòria, mentre que l'abundant documentació sobre la suspensió de pagaments i liquidació de l'entitat possibilitarà als investigadors d'endinsar-se en les causes i conseqüències d'una fallida que en el seu moment va commoure la societat catalana i va obligar el govern a replantejar-se tota la seva legislació per afrontar aquest tipus d'esdeveniments. D'aquesta manera es podrà rescriure la història del Banc de Barcelona sobre noves bases documentals, que donin llum a un episodi molt significatiu de la història financera i econòmica de la Catalunya contemporània.

Llorenç Codern i Bové

EL LLOC WEB DE L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Una de les funcions bàsiques que tant la legislació com la societat encomana a l'Arxiu Nacional de Catalunya és la difusió dels fons que conserva. Fins a l'adveniment de les noves tecnologies de la informació, la difusió dels fons era sempre parcial perquè el seu cost comportava que arribés únicament a una minoria dels ciutadans. La política de difusió dels fons de l'ANC consistia bàsicament en l'edició dels instruments de descripció i la seva tramesa per correu ordinari als arxius, centres d'estudi i universitats del país. La implantació de les noves tecnologies de la informació en els arxius va comportar una millora quantitativa i qualitativa en les tasques relacionades amb la difusió. En efecte, la xarxa Internet permet que la informació arribi a qualsevol persona del món i en qualsevol moment de forma molt ràpida. Així mateix facilita l'actualització de la informació d'una manera molt àgil, amb un cost mínim.

És per aquest motiu que l'Arxiu Nacional de Catalunya, a través del Servei d'Informació i Difusió del Departament de Cultura i amb l'assessorament tècnic de l'Àrea d'Informatització i Sistemes d'Informació, ha implementat un lloc web que, integrat dins del web del Departament de Cultura, pretén donar resposta a les necessitats dels seus usuaris, ja sigui l'Administració, els investigadors i estudiosos, o els ciutadans en general.

Aquest lloc web ha seguit l'estàndard definit pel Departament de Cultura amb la finalitat de donar coherència a totes les pàgines web que depenen del propi Departament. L'accés al web de l'Arxiu Nacional és molt senzill. L'usuari ha d'escriure l'adreça <http://cultura.gencat.net/anc/> i accedirà a l'inici del web de l'ANC, on trobarà els diferents apartats que el componen.

El web de l'ANC està estructurat en els apartats següents:

- **Dades generals:** s'hi aplega la informació relativa bàsicament a l'adreça del centre i el seu horari d'atenció al

públic. Es tracta d'una informació comuna a tots els arxius de la xarxa i que s'alimenta des del Servei d'Arxius.

- **Què és l'ANC?:** s'hi descriuen breument les funcions de l'ANC i la seva organització interna, d'acord amb el Decret 2/1995, de 10 de gener de reestructuració de l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- **Descripció dels fons:** recull els diferents tipus de fons que es conserven en el centre, classificats d'acord amb el quadre de classificació de fons (fons de l'Administració, fons personals, etc.). Informa dels fons més representatius de cada una de les tipologies.
- **Serveis de què disposa:** s'indiquen a l'usuari els diferents serveis que l'Arxiu posa a la seva disposició. Aquests serveis són les Sales de consulta, el Servei d'Informació i Atenció als Usuaris, la Consulta dels fons a través d'Internet, la Biblioteca i Hemeroteca auxiliar i de reserva, el Laboratori de restauració, la Sala de conferències, la Sala d'exposicions, el Servei de reprografia i el Servei didàctic.
- **Activitats:** hi consten les diferents activitats culturals que organitza el centre (conferències, cursos, exposicions, etc.). La majoria d'aquestes activitats són de lliure accés.
- **Publicacions:** relació de les diferents publicacions amb participació de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Es divideixen en *Publicacions de l'ANC*, és a dir els llibres editats dins de la Col·lecció Publicacions de l'Arxiu Nacional de Catalunya; *Edicions del Departament* sobre fons o activitats de l'ANC, *Col·lecció de CD de l'Arxiu Nacional*, el *Butlletí de l'Arxiu Nacional* que s'edita quadrimestralment i que recull articles sobre temes diversos, els principals ingressos efectuats, l'agenda i l'ANC a la premsa i *Altres publicacions*, editades en col·laboració entre l'Arxiu Nacional de Catalunya i editorials, per a la difusió de fons de l'ANC
- I, finalment, **Cerca pels fons de l'ANC** que possibilita als usuaris la consulta dels fons i, si escau, dels documents de l'Arxiu Nacional de Catalunya que ja estan catalogats. Així mateix, l'usuari que ho desitgi pot fer la reserva de la documentació que li interessa emplenant el corresponent formulari i enviant-lo a l'ANC via correu electrònic (per a més informació, vegeu l'Editorial del butlletí núm. 2)

L'Arxiu Nacional de Catalunya pretén que el seu web contribueixi a fer conèixer al gran públic què és l'Arxiu Nacional. La voluntat de l'Arxiu és que sigui una pàgina dinàmica i és per aquest motiu que l'Arxiu anirà adequant la seva estructura a les noves necessitats que puguin sorgir. La finalitat d'aquesta pàgina web és que esdevingui una eina útil que permeti als usuaris estar permanentment informats de les diferents tasques i activitats que desenvolupa l'Arxiu.

Conxi Petit Cibiriain

EL CATÀLEG DEL FONS PARTIT

SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA, PERÍODE DE LA GUERRA CIVIL I LA CLANDESTINITAT (1936 – 1977).

L'Arxiu Nacional de Catalunya va presentar, el passat 20 de desembre, el catàleg del fons del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) corresponent al període de la Guerra Civil i la clandestinitat (1936-1977). No va ser coincidència que es proposés aquella data com la més adient per a l'acte ja que, quinze anys enrere, se signava el contracte de dipòsit del fons a la Generalitat de Catalunya. Entre els pactes subscrits hi constava el compromís de l'ANC de fer l'inventari del fons i de fer-ne l'oportuna difusió. Amb la conclusió dels treballs de descripció dels documents textuais del fons històric del PSUC (1936-1977) i la publicació de l'esmentat catàleg es dona compliment a l'esmentat contracte.

El fons documental: Origen i organització de la documentació del fons

El fons històric del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) està integrat fonamentalment per la documentació produïda i aplegada pels òrgans de govern del partit en la clandestinitat, que inclou les activitats dels dirigents exiliats a França, l'URSS, Mèxic o Txecoslovàquia; l'acció individual o col·lectiva dels militants de base, motor del partit a l'interior, o els manifestos de solidaritat i activitats de participació de les entitats polítiques i socials compromeses amb el moviment democràtic i la lluita antifranquista presents en els diferents actes de protesta que van tenir lloc durant els llargs anys de la Dictadura. L'esmentada documentació va ser cedida al PSUC com a resultat d'una campanya endegada l'any 1977, tot coincidint amb la legalització del partit, que tenia l'objectiu de reconstruir la seva història i la dels seus homes durant els anys de la Guerra Civil i la clandestinitat en un esforç per pal·liar els efectes de la dispersió de l'arxiu orgànic, que aleshores es trobava en poder del Partit Comunista d'Espanya a Moscou, Praga i altres capitals europees. D'altra banda, molts dels documents que van ser generats durant la Guerra Civil, moment de màxima esplendor del PSUC tant en les seves activitats polítiques com en la seva acció de govern dins el període republicà, van ser confiscats per les tropes franquistes i es troben a Salamanca formant part de l'arxiu de la Guerra Civil Espanyola.

Amb l'objectiu de canalitzar els treballs de recollida i catalogació dels documents històrics del PSUC, es va crear una Comissió d'Història encarregada de dissenyar el projecte "Per la creació d'un Arxiu Històric del PSUC". El projecte va ser presentat i acceptat al IV Congrés (1977). La crisi del PSUC en el V Congrés (1980-1981) va aturar l'esmentada campanya fins al 1987, moment en què es va realitzar el dipòsit del fons a l'Arxiu Nacional de Catalunya. És per això que el fons PSUC del període 1936-1977 no reuneix les característiques pròpies d'un fons orgànic; més aviat es pot definir com una

col·lecció de documents de naturalesa i procedències diverses i que encara resta per concloure.

La documentació textual del període de la Guerra Civil i la clandestinitat ocupa uns 20 metres lineals de prestatgeria i ha donat com a resultat 2.729 registres informàtics. Cal remarcar, però, que encara manca el tractament definitiu de la documentació textual del període de legalitat (1977-1987), de l'arxiu fotogràfic, gràfic i audiovisual, integrat per 16.500 positius, 297 negatius, 500 diapositives, 1.373 cartells i 173 cintes i cassetes, i una interessant col·lecció de publicacions amb més de 1.000 títols, fonamentalment del període de clandestinitat, entre els quals sobresurten *Treball*, *Lluita o Nous Horitzons*, òrgans de difusió del partit, *Mundo Obrero*, butlletí editat pel PCE, i quantitat de revistes i butlletins nacionals i estrangers de temàtica social i política que ofereixen un panorama integral de la vida associativa en els anys de la dictadura i els primers temps de la democràcia.

Al caràcter fragmentari que presenta la documentació del període esmentat cal afegir el diferent grau d'interès que presenten els testimonis escrits, alguns presents en altres fons d'associacions i de personalitats polítiques del mateix període, i altres de caràcter únic i de gran valor per a la història del PSUC. És per aquesta raó que després d'identificar la documentació s'ha optat per un tractament arxivístic individualitzat per a cada sèrie. Així, la produïda pel partit, especialment en els primers anys de la clandestinitat, ha estat descrita pràcticament a nivell de catàleg, mentre que els documents produïts per altres entitats i associacions han rebut un tractament més superficial. En definitiva, el fons PSUC ens endinsa en les activitats clandestines del partit des de l'exterior a l'interior, activitats que també són de suport i complicitat amb la lluita del moviment obrer i estudiantil, de participació en els moviments unitaris i de solidaritat, de conscienciació en les comissions de barri, més tard associacions de veïns i, en una paraula, de motor de la lluita antifranquista, especialment entre els anys quaranta i setanta del segle xx.

Atès que el fons reuneix tant la documentació clandestina com la produïda en la legalitat (aquesta última pendent de tractament definitiu), la previsió de nous ingressos i l'absència d'una organització original dels documents del període de clandestinitat, s'ha optat per elaborar un quadre de classificació orgànic i funcional alhora que, partint de l'estructura i l'organització del partit en l'època de la legalitat, pugui encabir també la documentació fragmentària de la clandestinitat. El fons PSUC s'ha estructurat en 7 sèries o apartats que responen fonamentalment a la divisió entre la documentació pròpia del partit i dels seus òrgans de govern i de gestió, i la documentació d'entitats i grups polítics nacionals i internacionals que tingueren una vinculació amb el partit i amb la lluita antifranquista. Les sèries pròpies de l'activitat i funcions del PSUC són: Constitució, Gestió de govern, Organitzacions de base i Gestió política dels acords del partit. Les sèries que integren la documentació aliena són Partits i organitzacions polítiques afins i Context social i polític del partit. El fons es clou amb

l'epígraf Col·leccions documentals, que integra la documentació cedida per militants que han volgut un tractament específic del seu llegat.

El catàleg s'obre amb la *Documentació constitutiva* que abasta normes i estatuts del PSUC des de 1937 fins a 1977 amb el dossier de documents del procés de legalització.

L'apartat segon correspon a la documentació produïda per la *Gestió de Govern*. En primer lloc cal esmentar la documentació dels congressos celebrats a l'exili entre 1956 i 1973, que són la base de l'elaboració política i inclou els discursos i informes dels dirigents. El Comitè Central inclou discussions, resolucions, crides, manifestos i correspondència a partir de 1945 i es complementa amb les declaracions públiques del Comitè Executiu a partir de 1940. Entre altres documents cal destacar les seves declaracions arran de la Vaga dels Tramvies (1951 i 1957), la Vaga dels miners asturians (1962), la mort de Julian Grimau (1963) o el judici sumaríssim conegut com a Procés de Burgos (1970). En aquest mateix apartat, cal destacar la documentació produïda per la Presidència i la Secretaria General que integra documentació de Joan Comorera, expulsat del partit el 1949, Josep Moix i Gregori López Raimundo. Tanquen la sèrie els epígrafs corresponents a l'organització interna del partit que inclou la pròpia organització (correspondència, informes, normes, dades policíiques, etc.), l'elaboració política i la formació dels militants, la propaganda política (fulls volanders i crides), els actes, festes i homenatges i els mitjans de comunicació propis (*Treball* i *Nous Horitzons*, i les allocucions de Radio España Independiente)

Les *Organitzacions de Base* donen nom al tercer gran nivell de classificació del fons i inclou tres subsèries: les organitzacions territorials del PSUC, ordenades alfabèticament per comarques, municipis i barris amb un total de 150 agrupacions a partir de 1945; les cèl·lules del partit a les empreses; i la presència en sectors professionals i estudiantils. Aquestes agrupacions transformaren el PSUC en un partit de masses, especialment a partir de 1965.

L'apartat *Gestió política dels acords del partit* clou la part del catàleg destinat a la documentació pròpia de l'entitat i es refereix a la participació del PSUC en les plataformes democràtiques unitàries. Destaquem els informes i manifestos d'Aliança Nacional Catalana (1945), Assemblea de Catalunya (1971-1977) i Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya (1969-1975).

La documentació generada per *Partits i organitzacions polítiques afins*, especialment pel Partit Comunista d'Espanya, així com de partits comunistes estrangers, ocupa la major part del nivell 05 del quadre de classificació, mentre que el capítol dedicat al *Context social i polític del partit* reflecteix la situació política i social de l'Estat espanyol. En aquest apartat s'hi troben documents de totes les opcions polítiques, legals o clandestines, del moment. Els manifestos i les activitats a favor o contra el règim van ser una font de primera mà per al PSUC. La sèrie contempla els diferents moviments ciutadans i polítics contra la dictadura dividits per sectors socials, econòmics i ide-

ològics. Destaquem l'apartat dedicat al moviment obrer i estudiantil, amb nombrosa documentació sobre l'acció de les Comissions Obreres; la documentació produïda per entitats de solidaritat i lluita contra la repressió del règim franquista; els manifestos de l'església a favor de l'amnistia; i, per últim, els documents d'informació i coordinació del moviment veïnal.

Les *col·leccions documentals* clouen el catàleg. Es tracta de conjunts documentals relacionats amb les activitats polítiques i associatives dels militants. Actualment conté el llegat cedit per Joan Aymamí, Manuel Azcárate, Norbert Orobítg i Teresa Pàmies però no es descarta que aquest apartat pugui incrementar-se amb nous ingressos.

Sens dubte, el fons PSUC del període de la clandestinitat és un instrument bàsic per conèixer la història més recent d'aquest país i és també un homenatge als homes i dones de Catalunya i d'arreu de l'Estat espanyol que van fer possible l'adveniment de la democràcia i la recuperació de les llibertats.

En la realització de l'inventari ha intervingut un grup de tècnics de l'Àrea de Fons Històrics, així com diversos historiadors proposats pel dipositant. Els treballs van començar el mateix any 1987 amb el suport econòmic, durant un temps, del Centre d'Història Contemporània. L'edició del catàleg l'ha feta el Departament de Cultura.

Amèlia Castán Ranch

Noticiari

BARCELONA. MEMÒRIA DES DEL CEL

L'Arxiu Nacional de Catalunya en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona i amb el suport editorial de Lunwerg Editors ha publicat a finals del 2002 *Barcelona. Memòria des del Cel*, obra que omple el gran buit sobre la matèria i que ha estat molt ben acollida per estudiosos i tota mena de públic.

El coneixement i l'estudi del món que ens envolta ha estat i encara és una necessitat de l'home des dels inicis de les civilitzacions. Les exploracions i les plasmacions d'allò que s'ha descobert en dibuixos, gravats, mapes i plànols i fotografies en són una evidència i alhora representen un dels conjunts de documentació no textual conservada als arxius més importants i atractius per al públic en general.

El coneixement i l'estudi del món que ens envolta ha estat i encara és una necessitat de l'home des dels inicis de les civilitzacions. Les exploracions i les plasmacions d'allò que s'ha descobert en dibuixos, gravats, mapes i plànols i fotografies en són una evidència i alhora representen un dels conjunts de documentació no textual conservada als arxius més importants i atractius per al públic en general.

Per observar, estudiar i registrar dades no sempre és convenient un contacte directe amb l'objecte descrit, perquè l'observació des d'un punt llunyà aporta un seguit d'informació contextual de gran utilitat que es perdria amb un contacte més proper. En aquest sentit, els primers cartògrafs i estrategs militars solament podien utilitzar els mitjans que la natura mateixa els oferia —les elevacions del terreny— i els enginys que eren capaços de construir. Més tard s'aplicaren els coneixements aportats per la tecnologia òptica, però fou en el segle XIX quan dos grans avanços tecnològics es conjugaren per permetre el salt decisiu i qualitatiu en la matèria: la fotografia i els aparells aerostàtics i posteriorment aeronàutics, que donaren lloc al naixement de la fotografia aèria.

Al llarg dels darrers cent cinquanta anys s'han produït un gran nombre de fotografies aèries que un cop utilitzades i en el millor dels casos, han pogut ser conservades en els fons fotogràfics d'institucions, restant a l'espera de nous usuaris i noves lectures. La importància de la fotografia aèria és evident, donat que permet el coneixement documental de l'actuació de l'home sobre el paisatge i sobre la geografia del país. Les transformacions urbanístiques, les infraestructures, els creixements de nuclis fora muralles, la pèrdua de sòl rústic, els accessos, els equipaments, les reordenacions, són alguns dels aspectes que podem estudiar amb aquest material. El valor documental de les imatges, juntament amb el seu caràcter evocador així com el seu valor plàstic, artístic, tècnic o històric, li donen la qualitat de document i fan que com a tal formi part del patrimoni documental i alhora patrimoni històric i artístic d'un país.

La riquesa dels fons de fotografia aèria conservats a Catalunya amb especial referència a la ciutat de Barcelona, han permès la realització de l'obra que presentem, on la imatge pren el protagonisme i ens narra una història sense necessitat de paraules, seguint el procés de creixement i transformacions que en diferents etapes ha conduït fins a la gran urbs del segle

XXI. L'ull del lector reconeix, identifica i analitza per comparació, establint un diàleg que permet múltiples interrogacions i si una imatge val més de mil paraules, un centenar són un discurs. Alhora, utilitza i presenta documentació inèdita o parcialment utilitzada i es converteix en una obra de consulta bàsica per a tots els públics.

EL FONS DEL CONSELL NACIONAL DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA

El mes de setembre de 2002 va ingressar a l'ANC el fons del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC).

El Consell va ser creat pel president Tarradellas el 2 d'abril de 1979 arran de la unió del Consell de Forces Polítiques Juvenils, format per organitzacions polítiques juvenils, amb la Taula Coordinadora d'Entitats i Moviments de Joventut de Catalunya, coneguda com a Taula de Joves de Catalunya, que agrupava diverses entitats juvenils catalanes. Amb tot, no va ser fins el 1985 que, malgrat la seva condició d'organització no governamental, el CNJC va adquirir naturalesa legal amb la Llei 14/85 de creació del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, que determina el seu caràcter d'entitat regida per dret públic.

En l'actualitat, el Consell aplega 79 entitats juvenils o seccions juvenils de tota mena (estudiantils, socials, professionals, esportives, acadèmiques, culturals, excursionistes, organitzacions polítiques, seccions sindicals, entitats educatives, etc.) i també hi prenen part i hi tenen representació, en qualitat d'observadors, consells locals i comarcals de joventut i entitats que presten serveis a la joventut.

Aquest ingrés està format per 39,7 metres lineals de documentació en suport paper, amb dates extremes que van de 1976 a 1999 i, per tant, recull la documentació produïda i rebuda pels precedents del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya i pel mateix Consell al llarg dels seus primers 20 anys d'existència, així com documentació produïda en la seva relació amb les associacions i ens que l'integren. Es tracta de documentació de tipus administratiu d'entre la qual es pot des-

Portada del llibre *20 anys del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (1979-1999)*. Biblioteca auxiliar de l'ANC

Pescadors al Garraf, anys quaranta. Fons Joan Tous. ANC

Primera pàgina del llibre de registre. ANC, Arxiu de complement. Fons Cos de Mossos d'Esquadra.

taçar la referent a les relacions del Consell amb institucions juvenils o de govern d'àmbit català i amb institucions juvenils o governamentals de la resta de l'Estat i d'altres països. També inclou una part gràfica formada per cartells, plànols i fotografies.

Cal remarcar que el Consell és una institució que continua en actiu i que, per tant, aquest fons, en un futur es podrà veure incrementat amb nous ingressos.

Un cop fet l'ingrés, en aquest moment s'està treballant en el tractament del fons, que consisteix en la descripció dels documents, bo i seguint la classificació prèvia d'aquests en el moment d'ingressar a l'ANC. Així, quan aquest tractament estigui acabat, es disposarà d'uns instruments de descripció detallats a partir dels quals es podran recuperar i posar a disposició dels usuaris tots els documents que formen el fons.

LA CÒPIA DEL LLIBRE DE REGISTRE PER A ÚS DEL MOSSO D'ESQUADRA JOAN CASANOVAS I BOFILL

Una de les tasques que té encomanades l'ANC és la de l'obtenció de còpies de documentació que puguin servir com a complement als fons que es conserven a l'Arxiu. Dins del compliment d'aquesta funció, cal indicar la còpia en suport digital que recentment s'ha fet del Llibre de Registre per a ús del mossó d'esquadra Joan Casanovas.

Es tracta d'una llibreta de tapa dura que conté 140 pàgines escrites on el mossó d'esquadra Joan Casanovas i Bofill, possiblement destinat a Matadepera o Castellar del Vallès, anotava una còpia o esborrany dels informes, oficis, instàncies i altra documentació que enviava als seus superiors o a altres autoritats civils i militars, amb dates compreses entre 1891 i 1921. Al llarg de la llibreta hi trobem informes referents al desenvolupament de la seva feina on s'esmenten tot tipus d'incidents d'ordre públic d'una àmplia zona que abasta bàsicament el Maresme, el Vallès Occidental i Osona, com també, en menors quantitats, altres comarques com el Bages o el Vallès Oriental.

Aquesta còpia s'ha pogut fer gràcies al préstec temporal que n'ha fet la senyora Mercè Dodas i Torras, besnéta del mossó Joan Casanovas Bofill, propietària de l'original.

EL FONS FOTOGRÀFIC DE JOAN TOUS I CASALS

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha ingressat recentment el fons del fotògraf amateur Joan Tous i Casals, compost per 41.600 negatius, 21.800 diapositives i més de 10.000 positius en blanc i negre, d'acord amb l'informe favorable de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de béns del Patrimoni Cultural de Catalunya.

En el moment en què la fotografia es popularitza amb la

introducció de les càmeres de petit format que permeten fer fotografies instantànies, un gran nombre d'aficionats comencen a utilitzar aquest mitjà per enregistrar i documentar les seves activitats, en especial les relacionades amb la vida familiar o amb els viatges.

A Catalunya el nombre d'aficionats és elevat. En un principi foren membres de les classes privilegiades, de la burgesia urbana i el patriciat o els grans propietaris rurals els que enregistraren la seva vida quotidiana o els seus viatges a l'estranger, però als inicis del segle XX se socialitza el costum i augmenta el nombre d'aficionats, en especial d'aquells que compaginen la fotografia amb l'excursionisme i el coneixement del país i de les seves riqueses, tant naturals com arquitectòniques o històriques. Bona mostra d'aquest tipus de fotografia es conserva en arxius d'institucions com el CEC. Però no sempre la qualitat d'aquestes imatges permet qualificar tots aquests aficionats com a grans fotògrafs, no tots varen saber copsar el moment o mirar un paisatge amb veritable ull de fotògraf.

Joan Tous i Casals és un dels grans fotògrafs amateurs de Catalunya. Va néixer a Barcelona l'any 1912 i des de 1928, quan li regalaren la primera càmera fotogràfica enregistrarà i aplegà tota la seva producció, que ha conservat en el seu arxiu on es recullen moltes hores de tasca rigorosa i paciència d'artista. Membre de la UEC, vocal de fotografia d'aquesta institució i fundador i ànima de l'Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya, així com artífex del primer Saló de Fotografia de Muntanya celebrat l'any 1956. Com a fotògraf amateur va prendre part en gran nombre de mostres i salons de fotografia i va obtenir premis i mencions. L'objecte de la seva fotografia és el territori de Catalunya i, en sentit ampli, dels Països Catalans, el seu paisatge i la seva història. Per aquest motiu les seves fotografies han estat consultades i utilitzades per molts professionals de l'arqueologia, l'arquitectura i la història com Agustí Duran i Sanpere, Camil Pallàs, Francesc Gurri, Manuel Riu, Antoni Pladevall i s'han publicat en moltes obres especialitzades. Així i ja des dels anys cinquanta va ser un dels fotògrafs de la primera edició de la *Guia de Mallorca, Menorca y Ibiza* de Josep Pla editada per Destino i també en féu algunes per a la seva *Guia de la Costa Brava*. Va editar conjuntament amb Antoni Pladevall i mossèn Ignasi M. Colomer l'obra *Columbaris, Colomers i Palomeres* on dona l'inventari de tots els antics colomers de Catalunya dels quals té un ampli repertori i recull fotogràfic. També va acompanyar Pau Vila en els seus últims temps i li va cedir fotografies i també va cedir a l'Arxiu Gavín, per fer-ne còpies, tots els negatius d'esglésies fets entre 1940 i 1975. Joan Tous ha col·laborat amb el Servei d'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya en la realització de les fitxes tècniques dels ponts catalans i va fer les fotografies de paisatges i llocs emblemàtics de les comarques catalanes que serviren per fer els cartells editats pel Departament de Comerç i Turisme de la Generalitat.

DIGITALITZACIÓ DELS FONS

FOTOGRÀFICS

Seguint el model iniciat amb l'actuació sobre el fons dels fotògrafs Brangulí, l'ANC ha finalitzat durant el proppassat mes de desembre les tasques de duplicació de negatius i digitalització de les més de 18.000 plaques de vidre que componen el fons del fotògraf Gabriel Casas i Galobardes.

Amb la voluntat de ser rigorosos amb els suports antics s'ha procedit a la duplicació dels negatius en format 35 mil·límetres, la qual cosa proporciona el corresponent arxiu de seguretat i alhora, s'ha digitalitzat a partir d'aquests duplicats i s'han obtingut les imatges que properament s'associaran a la base documental de consulta.

Aquesta política de treball es continuarà amb altres fons fotogràfics, com el Comissariat de Propaganda Política de la Generalitat Republicana i el fons del fotoperiodista Josep Maria Sagarra. Amb aquest sistema de treball, l'arxiu pot garantir la conservació dels originals de l'autor com un objecte que té valor per si mateix, no solament per la informació iconogràfica que aquest conté, i treballar mitjançant d'una banda, una còpia de seguretat —obtinguda de forma completa i seriosa amb tots els criteris arxivístics i amb qualitat fotogràfica— i de l'altra, una còpia de consulta de la qual l'usuari podrà a la llarga obtenir una còpia de treball de forma immediata.

LA DOCUMENTACIÓ DE LA COMISSIÓ PER A L'ESTUDI D'UN RÈGIM ESPECIAL PER A LES QUATRE PROVÍNCIES CATALANES, CEDIDA PER JOAN SALAT I TARRATS

A principis de 1976, en un moment d'efervescència política després de la mort del general Franco, el Ministeri de Governació del primer govern Suárez va constituir l'anomenada Comissió per a l'Estudi d'un Règim Especial per a les Quatre Províncies Catalanes, que tenia la finalitat de prendre la iniciativa política en la delicada qüestió de la reivindicació d'autogovern que s'estava produint en aquell moment. La comissió estava formada per un president, que fou Federico Mayor Zaragoza, dotze vocals designats pel govern i dotze vocals més designats per les diputacions provincials, a raó de tres per província. La missió de la Comissió era elaborar, en un termini de sis mesos, una proposta de règim administratiu especial per a les quatre províncies, que s'havia de presentar al govern per a una possible aprovació. En el mateix moment es creà una comissió similar per a les províncies de Biscaia i Guipúscoa.

La Comissió es constituí en una doble sessió a Madrid, el 17 d'abril de 1976, i a Barcelona el 27 del mateix mes, i va fer els seus treballs en un seguit de reunions a Lleida, Tarragona, Girona i Barcelona al llarg de tot l'any. Mentrestant s'elaborava la Llei de reforma política que obrí les portes a les primeres eleccions democràtiques després del franquisme, fet que pos-

sibilità que la Comissió dirigís els seus treballs a proposar la creació d'un organisme, format per futurs diputats i senadors elegits, que tingués la missió d'elaborar un estatut, i a demanar la cooficialitat de la llengua catalana com a primer pas del reconeixement de la personalitat de Catalunya. D'aquesta manera es deixava el camp lliure per a la recuperació de la personalitat política de Catalunya dins d'un desenvolupament democràtic que, en aquells moments, tot just s'intuïa. Les conclusions foren lliurades al govern el gener de 1977 i al mes següent aquest creà dos organismes: en primer lloc, un anomenat Consell General de Catalunya, compost pels diputats i senadors que s'havien d'elegir i per representants de les diputacions, amb l'única missió d'elaborar un projecte d'estatut d'autonomia; i en segon lloc, la Comissió Gestora d'una futura Mancomunitat de Catalunya, integrada pels presidents de les diputacions provincials, la qual havia d'estudiar els serveis, obres i funcions de les diputacions i l'Estat que es podrien mancomunar.

Les eleccions tingueren lloc el juny de 1977. Tanmateix, però, el restabliment de la Generalitat de Catalunya i el retorn del president Tarradellas, al setembre i l'octubre del mateix any, respectivament, desbordaren el no nat Consell General de Catalunya, fins al punt que el nou estatut d'autonomia no fou redactat pel Consell sinó per una comissió designada directament pels diputats i senadors constituïts en Assemblea de Parlamentaris. Igualment, el projecte de creació d'una Mancomunitat de Catalunya va quedar en via morta i les diputacions van fer l'estudi dels serveis, les obres i les funcions amb vista a traspassar-los a la Generalitat provisional. El traspàs, però, no va tenir lloc i després de les eleccions locals, a l'abril de 1979, les noves diputacions consolidaren les seves funcions i el seu pes institucional diferenciat del de la Generalitat.

Joan Salat i Tarrats, que fou alcalde de Cervera i diputat provincial a la Diputació de Lleida, va formar part de la Comissió per a l'Estudi d'un Règim Especial per a les Quatre Províncies Catalanes en representació de l'esmentada diputació provincial. Conscient del valor testimonial i històric de la Comissió, ha conservat còpia de les seves actes, així com de les actes de la Comissió Mixta de traspassos de les diputacions catalanes a la Generalitat. El dia 20 de novembre de 2002 va fer lliurament d'aquest material a la Generalitat de Catalunya, perquè pugui ser objecte d'estudi per a totes aquelles persones interessades en els precedents immediats i els orígens de l'actual autonomia de Catalunya. El conjunt d'aquest material constitueix un testimoni important de l'intent del govern Suárez de desvirtuar l'autogovern de Catalunya en els inicis de la transició i de l'habilitat de gran part dels membres de la Comissió, entre els quals el donador, de deixar la qüestió per als representants elegits en les primeres eleccions democràtiques després del franquisme.

Ingressos

ÀREA DE FONDS HISTÒRICS

Fons d'associacions i fundacions

- Fundació Jaume Bofill
Expedients d'entitats i persones subvencionades per l'entitat per a la realització d'estudis i treballs resultants. 50 metres lineals. 1963-2001

Fons comercials i d'empreses

- Compañía de Industrias Agrícolas (CIA)

Documentació de producció i comptable de l'empresa i de les seves antecedents i absorbides: Mir y Suñol, José Suñol, Azucarera del Jalón, Azucarera del Jiloca, Sociedad Azucarera Ibérica, Azucarera de la Baeza. 150 metres lineals. 1890-2000

- Banc de Barcelona

Llibres d'actes de la Junta de Govern, de la Junta Directiva i de la Junta d'Accionistes, llibres de comptabilitat, accions i matrius d'accions, bons de realització i talons pagats, expedients de la suspensió de pagaments de l'entitat. 40 metres lineals. 1844-1929

- Domingo Sancho

Informes comercials confidencials d'empreses i negocis de Catalunya i l'Estat espanyol. 1940-1980

Fons patrimonials i familiars

- Llibre de rendes de la família Sardà, pagesos de Reus 1794/1829. 0,1 metres lineals.
- Llinatge Besora
Dos llibres espèculs. 0,3 metres lineals. Segle XVIII

Fons personals

- Josep Climent i Pasqual.
Escrit de memòries. 0,1 metres lineals. 1964
- Joan Oller i Rabassa.
Correspondència rebuda. 0,1 metres lineals. 1924-1945
- Francesc Gallart i Puigdomènec.
Escrit de memòries. 0,1 metres lineals. S. XIX
- Josep Coroleu i Inglada
Correspondència rebuda i certificat del seu nomenament com a cronista oficial de Vilanova i la Geltrú. 0,1 metres lineals. 1880/1895
- Enric Vallverdú i Grau
Informes i altra documentació del Patronato de Protección a la Mujer. 0,1 metre lineal. 1947-1953
- Josep Carner i Ribalta
Correspondència, escrits, notes i retalls de premsa recuperats per Víctor Castells. 0,1 metres lineals. 1938-1991
- Oleguer Bellavista
Documentació diversa i publicacions d'entitats eclesials. 2,4 metres lineals. 1948-2002
- Josep Maria Riera i Milà
Correspondència familiar i amb corresponsals del front durant la Guerra Civil. 0,2 metres lineals. 1935-1939
- Teresa Calafell i Carrasco
Documentació de les seves activitats com a titellaire i com a actriu a Putxinel·lis Claca i altres companyies. 1,2 metres lineals. 1963-1999
- Frederic Escofet i Alsina (Coronel Escofet)
Documentació sobre el Cos de Policia a Barcelona. Mecanografiats

d'obra original, correspondència i recull de premsa. 0,9 metres lineals. 1936/1985

- Gabriel Cardona
Documentació, recull de premsa i publicacions de temàtica militar. 0,8 metres lineals. 1960-1990

- Antoni Pelegrí i Partegàs

Documentació personal i de la seva activitat com a advocat i de la Comissió de Drets Humans del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Biblioteca i hemeroteca. 28,8 metres lineals. 1907-2002

- Joan Salat i Tarrats

Còpia de les actes de la Comissió per a l'Estudio d'un Règim Especial de les Quatre Províncies Catalanes i còpia de les actes de la Comissió Mixta de Transferències de les Diputacions Catalanes a la Generalitat de Catalunya. 0,6 metres lineals. 1976-1980

- Joan Cervera i Batariu

Documentació personal, familiar i de les seves activitats al Consell Nacional Català i altres organismes. 0,4 metres lineals. 1920-1980

- Lluís Companys i Jover

Documentació personal procedent de la senyora Carme Ballester, segona esposa i vídua del president. 0,1 metres lineals. 1933/1978

Col·leccions

- Llibre de la Confraria de botiguers de teles de Barcelona. 0,2 metres lineals. 1804-1807
- Llibre de feus i registres de sentències de la Batllia General de Catalunya. 0,1 metres lineals. 1630
- Manuscrit sobre la divisió de l'Amèrica Llatina entre Espanya i Portugal, de Joan Martí i Català. 0,1 metres lineals. 1709
- Manuscrit sobre un viatge fet l'any 1757 a l'Urgell i la Segarra. 0,1 metres lineals. Segle XVIII
- Manuscrit sobre el viatge realitzat l'any 1784 a Madrid pels germans Anton i Lluís Duran i per Jaume Bassols. 0,1 metres lineals. Segle XVIII
- Llibre de comptes de la botiga de Felip Arenyó, comerciant de teles de Barcelona. 0,1 metres lineals. Segle XVIII
- Projecte del salt d'aigua, central elèctrica i línies d'alta tensió a Vandellòs. 0,1 metres lineals. 1926-1930
- Col·lecció documental d'entitats juvenils
Col·lecció de publicacions d'associacions juvenils de l'Observatori de la Joventut de la Secretaria General de la Joventut. 20 metres lineals. 1980-2000
- Col·lecció de cartells, bans i edictes de Sebastià Que i Parcerisa
Documentació majoritàriament del corregiment i ciutat de Manresa. 1788-1840

ÀREA DELS FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ

Fons de la Generalitat de Catalunya

- Generalitat de Catalunya (II República)
Comissaria General d'Ordre Públic. Recull de premsa de l'estranger. Resum del dia 25 de setembre de 1937, 0,1 metres lineals. Restituït per l'Arxiu Històric de Sabadell.
- Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya
Fotografies (positius i negatius) de la revista *Cultura* (1987-1996), 3 metres lineals.
- Serveis Territorials a Barcelona del Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya
Certificats de productor nacional (1977-1986), 0,3 metres lineals.

Fons de l'Administració Perifèrica de l'Estat

- Delegació Provincial a Barcelona del Ministeri d'Indústria i Energia Certificats de productor nacional (1970-1981), 1 metre lineal.
- Prefectura del Districte Miner de Barcelona Expedients de concessió d'explotació de mines (1854-1939), 14,8 metres lineals.

Fons d'Institucions

- Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona (Presó Model) Expedients personals d'interns (1976-1980), 31,5 metres lineals.

ÀREA DELS FONDS D'IMATGE, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

- Compañía de Industrias Agrícolas, SA
1 Diploma expedit per F. Franco a la Compañía de Industrias Agrícolas com a empresa model. Madrid, 18 de juliol de 1961
- Antoni Pelegrí i Partegàs
Accions, títols i altre material iconogràfic del seu fons personal (1907-1990)
- Jaume Ros i Serra
5 fotografies b/n de membres del SIMCA i d'Estat Català i funeral de Joan Casanovas (1931-42)
- Armand de Fluvià i Escorsa
Col·lecció de vitel·les —625— i paper moneda —40 bitllets— (1950-1990)
- Col·lecció d'efimers de l'Arxiu Nacional de Catalunya
Col·lecció de 76 nades d'oficis i professions (1930-70)
- Col·lecció de cartells, bans i edictes de Sebastià Que Parcerisa
Bans i edictes i altres documents impresos procedents de l'arxiu parroquial del Castell d'Areny (1788-1840)
- Lluís Companys i Jover
30 fotografies, 5 dibuixos, 2 quadres, 2 medalles i un enregistrament d'un discurs (1900-1939)
- Col·lecció de fotografies de l'ANC
Dues diapositives de la boca sud del túnel de la Vall d'Aran (1955-56)

- «La Catalunya de fa mil anys a l'Arxiu Nacional». *El 9 Punt Sabadell*, Sabadell, 3 d'octubre de 2002.
- «El Govern Balear catalogarà els seus “papers de Salamanca” susceptibles de reclamació». *Avui*, Barcelona, 6 d'octubre de 2002.
- «Les llengües entorn de l'any mil». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 10 d'octubre de 2002.
- «Salamanca, de nuevo». *La Vanguardia*, Barcelona, 15 d'octubre

de 2002.

- «Ciència i cultura: cristians, jueus i musulmans». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 17 d'octubre de 2002.
- «Cicle de la UNESCO sobre el mil·lenari». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 17 d'octubre de 2002.
- «Ciència i cultura: cristians, jueus i musulmans». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 19 al 25 d'octubre de 2002.
- «Sant Cugat reclama els “papers de Salamanca”». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 19 al 25 d'octubre de 2002.

- «Volem “els papers de Salamanca”». *El Punt*, Tarragona, 22 d'octubre de 2002.
- «L'any mil: com es parlava?». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 24 d'octubre de 2002.
- «Francesc Lozano protagonitza el nou cicle de la UNESCO». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 24 d'octubre de 2002.
- «El temps ens acabarà donant la raó». *Regió 7*, Catalunya Central, 26 d'octubre de 2002.
- «El paper dels monestirs fa mil anys, a l'Arxiu Nacional». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 26 d'octubre al 1 de novembre de 2002.
- «Lozano parlarà dels continents al cicle dels Amics de la UNESCO de Sant Cugat». *El 9 Punt de Sabadell*, Sabadell, 29 d'octubre de 2002.
- «El paper dels monestirs fa mil anys, a l'Arxiu Nacional». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 31 d'octubre de 2002.
- «Sant Cugat: construint un nou monestir». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 31 d'octubre de 2002.
- «Sant Cugat: construint un nou monestir». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 2 al 8 de novembre de 2002.
- «Ciència i cultura: cristians, jueus i musulmans». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 2 al 8 de novembre de 2002.
- «L'Arxiu Nacional rep el llegat del geògraf i polític Marc-Aureli Vila». *Avui*, Barcelona, 6 de novembre de 2002.
- «Musulmans, jueus i cristians fa mil anys». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 7 de novembre de 2002.
- «L'Aula de la gent gran conquista l'espai». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 7 de novembre de 2002.
- «Construint un nou monestir». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 7 de novembre de 2002.
- «Àfrica, el continent de l'esperança». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 7 de novembre de 2002.
- «Los papeles perdidos del Banc de Barcelona». *La Vanguardia*, Barcelona, 8 de novembre de 2002.
- «Curs al CMSC sobre meteorologia a Internet». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 9 al 15 de novembre de 2002.
- «Àfrica, el continent de l'esperança». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 9 al 15 de novembre de 2002.
- «La documentació de Marc Aureli Vila ja és a l'Arxiu Nacional». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 14 de novembre de 2002.
- «“Poesia a Sant Cugat” arriba aquest mes de novembre a la segona edició». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 14 de novembre de 2002.
- «Amèrica, entre la tradició i la modernitat». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 14 de novembre de 2002.
- «“Construint un nou monestir” a l'ANC». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 14 de novembre de 2002.
- «Amèrica, entre la tradició i la modernitat». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 16 al 22 de novembre de 2002.
- «Nous documents per a l'Arxiu Nacional». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 16 al 22 de novembre de 2002.
- «Verdaguer. Una mostra de llibres i correspondència». *P, poesia a Sant Cugat*, Sant Cugat, del 20 al 23 de novembre de 2002.
- «La Verdagueriada II». *P, poesia a Sant Cugat*, Sant Cugat, del 20 al 23 de novembre de 2002.
- «Àsia, el continent místic». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 21 de novembre de 2002.
- «L'Aula passeja pel món de Verdaguer». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 21 de novembre de 2002.
- «L'Àfrica, el continent de l'esperança, en un nou cicle d'UNESCO».

- El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 21 de novembre de 2002.
- «Verdaguer. Una mostra de llibres i correspondència». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 21 de novembre de 2002.
 - «Apareix el fons documental del Banc de Barcelona». *El País*, Barcelona, 21 de novembre de 2002.
 - «Ràdio Sant Cugat organitza un debat sobre els "papers de Salamanca" a l'ANC». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 23 al 29 de novembre de 2002.
 - «Àsia, el continent místic». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 23 al 29 de novembre de 2002.
 - «Ràdio Sant Cugat inicia avui una sèrie de debats parlant dels papers de Salamanca». *El 9 Punt Sabadell*, Sabadell, 25 de novembre de 2002.
 - «Botín dona a la Generalitat catalana los archivos del Banco de Barcelona, creado en 1844». *La Razón*, Madrid, 26 de novembre de 2002.
 - «Santander dona los archivos del Banco de Barcelona a Cataluña». *Expansión Catalunya*, Barcelona, 26 de novembre de 2002.
 - «El legado de Manuel Girona». *El País*, Barcelona, 26 de novembre de 2002.
 - «Cesión de archivos históricos». *La Vanguardia*, Barcelona, 26 de novembre de 2002.
 - «Botín cedeix a l'Arxiu Nacional els documents del Banc de Barcelona». *Avui*, Barcelona, 26 de novembre de 2002.
 - «El tango es fa escoltar a l'Aula per a la Gent Gran». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 28 de novembre de 2002.
 - «Els "papers" a debat a la ràdio». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 28 de novembre de 2002.
 - «Sant Cugat es consolida com a capital de la poesia catalana». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 28 de novembre de 2002.
 - «La UNESCO parla a l'ANC d'Amèrica». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 28 de novembre de 2002.
 - «Oceania, l'exuberància de la naturalesa». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 28 de novembre de 2002.
 - «Debat sobre els documents espoliats a la Generalitat republicana». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 30 de novembre al 6 de desembre de 2002.
 - «Oceania, l'exuberància de la naturalesa». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 30 de novembre al 6 de desembre de 2002.
 - «El SCH cedeix les actes del Banc de Barcelona a l'ANC». *Gent de Sant Cugat*, Sant Cugat, del 5 al 12 de desembre de 2002.
 - «Arxius». *El Punt*, Maresme, 9 de desembre de 2002.
 - «La cultura de la vida: de l'Antàrtida a les estrelles». *Tot Sant Cugat*, Sant Cugat, del 14 al 20 de desembre de 2002.
 - «Pido los libros de mi padre al archivo de Salamanca». *Diari de Tarragona*, Tarragona, 15 de desembre de 2002.
 - «La línia 112 de la Generalitat, a l'aula de la Gent Gran». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 19 de desembre de 2002.
 - «El president agraeix al PSUC la seva lluita antifranquista». *El Periódico*, Barcelona, 21 de desembre de 2002.
 - «Es presenta el catàleg del fons del PSUC del 1936 al 1977». *La Vanguardia*, Barcelona, 21 de desembre de 2002.
 - «Pujol expresa su reconocimiento al PSUC por la lucha antifranquista». *ABC*, Madrid, 21 de desembre de 2002.
 - «Pujol y Saura con la historia del PSUC». *El Mundo Catalunya*, Barcelona, 21 de desembre de 2002.
 - «L'Arxiu Nacional de Catalunya presenta el catàleg dels documents històrics del PSUC (1936-1977)». *El Punt*, Girona, 21 de desembre de 2002.

- «Presentado el fondo documental del PSUC». *El Diari de Sabadell*, Sabadell, 21 de desembre de 2002.
- «L'Aula per a la Gent Gran es consolida en el segon any». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 19 de desembre de 2002.
- «El cas dels papers catalans a Salamanca: hem perdut els papers?». *BID*, núm. 9, Barcelona, desembre de 2002.
- «Patrimoni documental». *El Punt*, Maresme, 8 de gener de 2003.
- «El diàleg de sords Catalunya-Espanya». *Avui*, Barcelona, 10 de gener de 2003.
- «Historiadors catalans explicaran a Salamanca la petició dels "papers"». *Avui*, Barcelona, 14 de gener de 2003.
- «La UNESCO dedica un cicle al Concili Vaticà II». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 16 de gener de 2003.
- «L'Arxiu acull cursos de genealogia i heràldica». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 16 de gener de 2003.
- «L'Aula Universitària per a la gent Gran recorda el Paral·lel». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 23 de gener de 2003.
- «La UNESCO porta a l'ANC 40 anys del Concili Vaticà II». *El Diari de Sant Cugat*, Sant Cugat, 23 de gener de 2003.
- «Bona acollida de la tercera missió catalana a Salamanca». *Avui*, Barcelona, 24 de gener de 2003.
- «Diversos experts piden el retorno de los "papeles de Salamanca"». *El Mundo*, Barcelona, 27 de gener de 2003.
- «Arxivers internacionals defensaran el retorn dels papers de Salamanca». *Diari de Girona*, Girona, 27 de gener de 2003.
- «Com funciona l'Arxiu Nacional de Catalunya». *Cavall Fort*, Barcelona, gener de 2003.

FEBRER-JUNY 2003

Conferències

Cicles de conferències organitzats en col·laboració amb l'Associació d'Amics de la Unesco de Valldoreix Sant Cugat

Les conferències es faran a la seu de l'ANC a les 20 h.

Agenda

L'ART D'AVUI. L'ART D'AHIR. L'ART DE SEMPRE

Dimecres, 5 de febrer de 2003

Art i societat en el canvi de mil·lenni: qüestions obertes.

Xavier Barral i Altet, catedràtic d'Art, membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Dijous, 13 de febrer de 2003

Sobre els límits i la utilitat de l'art

Xavier Barral i Altet

Dijous, 20 de febrer de 2003

L'art i la seva evolució en el temps

Francesc Fontbona, membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi

Dijous, 27 de febrer de 2003

Com apareixen representats els conceptes filosòfics en l'art.

Margarita Mauri, professora de Filosofia de la Universitat de Barcelona

QUÈ ENS FA HUMANS?

Dijous, 6 de març de 2003

Punt de vista neurològic

Pere Nolasc Acarín, metge neuròleg, prof. de la Universitat Pompeu Fabra

Dijous, 13 de març de 2003

Punt de vista antropològic

Ramon M. Nogués, antropòleg

Dijous, 20 de març de 2003

Punt de vista filosòfic

Misericòrdia Anglès, professora de filosofia de la Universitat de Barcelona

Dijous, 27 de març de 2003

Punt de vista espiritual

Vicent Igual, filòsof professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

MÉS ENLLÀ DE LA CIÈNCIA

Dijous, 8 de maig de 2003

Conferència a càrrec de: **Antoni Prevosti**, professor d'Història de la Filosofia de la UB

Dijous, 15 de maig de 2003

Conferència a càrrec de: **Adolf Tobeña**, catedràtic de Psiquiatria de la UAB

Dijous, 22 de maig de 2003

Conferència a càrrec de: **Antoni Millet**, professor d'Història de la Ciència de la Univ. Pompeu Fabra

Dijous, 29 de maig de 2003

Conferència a càrrec de: **Garcia Doncel**, catedràtic de Física de la UAB

Cicle de conferències organitzat en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans

Les conferències es faran a la seu de la Direcció General del Patrimoni Cultural, C/ de Portaferrissa, 1 de Barcelona a les 20 h.

NOBLESA I SOCIETAT. LA NOBLESA I LA CULTURA CATALANA

Dimarts, 4 de febrer de 2003

Noblesa i mecenatge cultural en el segle XVI

Eulàlia Duran, professora de la Universitat de Barcelona

Dimarts, 1 d'abril de 2003

La noblesa catalana i la seva aportació en les institucions culturals del segle XVIII

Mireia Campabadal i Bertran, investigadora de la Universitat de Barcelona

Dimarts, 3 de juny de 2003

La noblesa catalana en les institucions culturals i econòmiques del segle XIX

Francesc Cabana, historiador i editor

Cursos

Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària

Programa de cursos 2003

El cursos es faran a la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya Informació i inscripcions Tel.: 935 897 788 ext. 8227

Curs de Genealogia

Prof.: Valerià Labara i Ballestar, diplomad en genealogia

Dies: dissabtes, 8, 15 i 22 de febrer, i 1 de març

Horari: de 10 a 13 h.

Curs d'Heràldica

Pro.: Gerard Marí i Brull, doctor en història medieval i professor de la UB

Dies: dijous, 13, 20 i 27 de febrer, 6, 13, 20 i 27 de març, 3, 10 i 24 d'abril, i 8 i 15 de maig

Horari: de 18:30 a 20 h

Curs La informàtica al servei de la documentació familiar i genealògica: el GDS

Prof.: Joaquim Casals i de Nadal

Dies: dissabte, 8 i 15 de març

Horari: d'11 a 13 h

Curs de Llatí medieval

Prof.: Enric Mallorquí i Rusalleda, Medieval Academy of America

Dies: dilluns, 17 i 24 de febrer, 3, 10, 17, 24 i 31 de març, 7 i 28 d'abril, i 5, 12 i 19 de maig

Horari: de 20 a 21 h.

Curs de Paleografia i diplomàtica

Prof.: Juan-José Cortés i García, llicenciat en història i màster en història medieval

Dies: dimecres, 12, 19 i 26 de febrer, 5, 12, 19 i 26 de març, 2, 9 i 30 d'abril, i 7 i 14 de maig

Horari: de 19 a 21 h.

JORNADA DE PORTES OBERTES A L'ANC

Dissabte 17 de maig

Horari: de 10 a 19 h.

